

14. Беруть активну і позитивну участь у політичному житті.

15. Критично налаштовані до ідеї необмеженого споживання та факту відсутності рамок для індивідуального збагачення.

16. Діють у напрямі подолання егоцентричного індивідуалізму і викорінення шовіністичного націоналізму як перешкод для руху до сталого розвитку людства. Це дуже важливий пункт, який можна вітати.

Відтак, підтримуючи Декларацію-102, ми можемо запропонувати використання цього документу в системі вищої освіти України як приклад характерного для наших бурхливих часів проекту вирішення майже всіх світових проблем тільки через виховання, формування нового світогляду, високого за якістю і потужного за впливом морального комплексу та ін. у кожної людини, якій пощастить жити у ХХІ ст.

Шануючи глобальні виклики, наприкінці статті вкажемо, що насамперед наша вища школа має активізувати виховну роботу для підвищення опірності студентів до російської пропаганди. Викладачі суспільних дисциплін можуть успішно використати головні положення згаданої «Української ідеї – ХХІ», доповнивши її новішими науковими даними. Для підвищення мотивації до вивчення англійської мови слід ознайомити студентів з Болонським, Лісабонським та іншими європейськими процесами, акцентуючи перспективи навчання у зарубіжних ВНЗ, обмінів і співпраці в наукових дослідженнях.

Ми висловлюємося також за діяльність інституту кураторства, що частково зумовлено різницею у віці першокурсників українських і європейських ВНЗ. Не завадить і психологічна підтримка студентів, але ще більше необхідне їх об'єднання під керівництвом фахівців у щось подібне до «груп активного опору психологічній війні», яку розгорнула путінська Росія. Але згуртованість цих груп та їх ефективність залежатиме – повторимо цю думку – від надання студентам новітньої наукової інформації, залучення їх до її пошуків та використання.

Список використаних джерел

1. Даймонд Дж. Третий шимпанзе. Пер. с англ. Д. А. Бабейкиной. – М.: АСТ, 2013. – 242 с.
2. Клёсов А. А. Занимательная ДНК–генеалогия. Новая наука даёт ответы. – М.: Вече, 2013. – 168 с.
3. Корсак К. Пропозиція «Української ідеї – ХХІ» // Вища школа. – 2014. – №11–12. – С.60–71.
4. Національна доктрина розвитку освіти // Андрущенко В. П. Роздуми про освіту: Статті, нариси, інтерв'ю. – К.: Знання України, 2008. – С.801–816.
5. Национальная доктрина образования в Российской Федерации // Поиск. – 13 октября 2000 г. – №41 (595). – С.6.
6. НЕОГУМАНИЗМ: декларация светских принципов и ценностей – личных, социальных и планетарных (Российское гуманистическое общество) (URL: <http://www.humanism.ru/neohumanism.htm> 11–04–2015)
7. Памяти Пола Куртца (URL: <http://humanism.su/ru/articles.phtml?num=001006>)

References

1. Dajmond Dzh. Tretij shimpanze. Per. s angl. D. A. Babejkinoy. – M.: AST, 2013. – 242 s.
2. Kljosov A. A. Zanimatel'naja DNK–genealogija. Novaja nauka dajot otvety. – M.: Veche, 2013. – 168 s.
3. Korsak K. Propozycja «Ukrai'ns'koi' idei' – XXI» // Vyshha shkola. – 2014. – №11–12. – S.60–71.
4. Nacional'na doktryna rozvytku osvity // Andrushhenko V. P. Rozdumy pro osvitu: Statii, narysy, interv'ju. – K.: Znannja Ukrai'ny, 2008. – S.801–816.

5. Nacional'naja doktrina obrazovanija v Rossijskoj Federacii // Poisk. – 13 oktjabrja 2000 g. – №41 (595). – S.6.

6. NEOGUMANIZM: deklaracija svetskikh principov i cennostej – lichnyh, social'nyh i planetarnyh (Rossijskoe gumanisticheskoe obshhestvo) (URL: <http://www.humanism.ru/neohumanism.htm> 11–04–2015)

7. Pamjati Pola Kurtca (URL: <http://humanism.su/ru/articles.phtml?num=001006>)

Kiryk T. V., Ph.D., Associate Professor, Kyiv Medical University of Ukrainian Association of Folk Medicine (Ukraine, Kyiv), kirikt@ukr.net

A variety of influences on educational work with students in modern conditions

It is a comparison of state educational policy and practice of higher education in the European Union, Russia and Ukraine, the differences in key concepts are given. Russia has chosen the path of totalitarianism and promotion of the «patriotism», Europe – democracy and unity. In the field of education in Ukraine the main phrase is «the forming of personality». Under current conditions, we recommend support to the declarations and actions of the West neohumanists, mainstream of the English language, participation in major European projects and creation at universities of the students' groups of resistance to Russian informational aggression.

Keywords: national educational doctrine, European educational space, European integration, European consciousness, crisis of civilization, neo-humanism XXI, resistance to informational aggression.

Кирик Т. В., кандидат педагогических наук, доцент, Киевский медицинский университет Украинской ассоциации народной медицины (Украина, Киев), kirikt@ukr.net

Разнообразное воздействие на воспитательную работу со студентами в современных условиях

Проведено сравнение государственной образовательной политики и практики высшей школы в Европейском Союзе, России и Украине, указано на различия в ключевых понятиях. Россия выбрала путь тоталитаризма и пропагандирует «патриотизм», Европа – демократию и единство. В сфере образования Украины главным является словосочетание «формирование личности». В современных условиях мы предлагаем поддержку деклараций и действий неогуманистов Запада, активизацию изучения английского языка, участие в главных европейских проектах и создание в вузах студенческих групп сопротивления российской информационной агрессии.

Ключевые слова: национальная образовательная доктрина, европейское образовательное пространство, европейская интеграция, европейское сознание, кризис цивилизации, неогуманизм–XXI, сопротивление информационной агрессии.

* * *

УДК 1:37

Чубарева О. О.,
викладач, Національний педагогічний університет
ім. М. П. Драгоманова (Україна, Київ),
gileya.org.ua@gmail.com

АКСІОЛОГІЧНА ПАЛІТРА СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ: ПРОБЛЕМА ВИЗНАЧЕННЯ

Розкривається логіко-гносеологічний і світоглядний сенс поняття «аксіологічної палітри» студентської молоді; автор наголошує, що в цю категорію включається весь комплекс ціннісних орієнтацій молоді у їх органічній взаємодії та взаємному доповненню; принципово та факторно її структуру можна формувати за основними сферами життя – економічна (виробнича) сфера, політична сфера, соціокультурна сфера, побутова сфера та ін., що й буде визначати структурно-методологічну матрицю нашого дисертаційного дослідження; аксіологічна палітра розглядається як філософська категорія найширшої абстракції, що має світоглядне значення та максимально відкриту та комунікативно-діалогічну природу.

Ключові слова: людина, особистість, цінності, культура, освіта, виховання.

Ціннісна (аксіологічна) палітра студентської молоді є предметом дослідження багатьох наук – філософії, соціології, психології, культурології тощо. І хоча дослідження ведуться здавна і постійно, потреба в них не зменшується, адже в житті входять нові покоління молоді та студентів, які несуть з собою, з одного боку, успадковані

цінності та пріоритети, з другого – власно сконструйовані як відповідь на новітні виклики епохи. Питання про те, що являє собою сучасна аксіологічна палітра студентської молоді потребує додаткових досліджень.

Питання ціннісних орієнтацій та ідеалів є однією з фундаментальних проблем філософської рефлексії в будь-якій світоглядно-теоретичній системі. Коли ж ми конкретизуємо суб'єкта, у якого формується визначена певним чином і під впливом певних факторів аксіологічна палітра, з'являються додаткові предметно-концептуальні можливості дослідження ціннісно-аксіологічної проблематики. Так, визначивши ціннісну палітру сучасного студентства в якості предметної сфери нашого дослідження, ми отримаємо можливість теоретичної конкретизації світоглядно-ціннісної філософської проблематики, виводячи її в сферу філософії освіти. Таким чином, найважливішим теоретико-методологічним принципом дослідження аксіологічної палітри сучасної студентської молоді визначається інтеграція міждисциплінарних розвідок (філософських, психологічних, педагогічних, соціологічних, етичних та естетичних) на методологічній та контекстуальній базі філософії освіти.

Категорія «аксіологічна палітра» обрана нами в якості предмету концептуально-теоретичного аналізу саме тому, що в своїй сутнісній структурі вона поєднує різнопланові та міждисциплінарні аспекти вивчення ціннісно-світоглядних орієнтацій. В той же час, конкретизація предмету дослідження через обрання певної соціально-професійної верстви – студентської молоді, дозволяє актуалізувати специфічні аспекти аксіологічно-філософського дослідження. Особливої актуальності воно набуває ще й тому, що студенти традиційно являються найактивнішою та найперспективнішою верствою населення, ціннісні орієнтації якої значною мірою визначають майбутню аксіологічну палітру того чи іншого суспільства в цілому.

Загалом аксіологічна проблематика завжди поставала як одна з ключових в будь-якій філософській доктрині. Починаючи з античної філософії, з концепцій Сократа, Платона, Аристотеля, Епікура, Сенеки, Марка Аврелія, Епіктета і багатьох інших філософів, цінності людини, її життя, блага і щастя розглядалися в якості ключової мети будь-якого рефлексивного міркування.

В рамках європейської середньовічної світоглядної доктрини (Аврелій Августин, П'єр Абеляр, Фома Аквінський та ін.) аксіологічна палітра людини визначалася релігійними настановами щодо розуміння проблеми блага і цінності, а виключним шляхом до реалізації власних ціннісних настанов визначалася релігійна віра.

Видатні філософи епохи Відродження (Піко делла Мірандолла, Е. Ротердамський, Н. Макіавеллі) стверджували гуманістичні ідеали усвідомлення ціннісних орієнтацій в людському житті, що покладала на людину додаткову відповідальність за власні аксіологічні вибори. В Новий час завдяки творам Ф. Бекона, Т. Гоббса, Дж. Локка, Б. Спінози, Ж.-Ж. Руссо, Д. Дідро, І. Канта, Г. Гегеля та багатьох інших класичних новоевропейських філософів склалося класичне розуміння аксіологічних орієнтирів та ідеалів людини, в рамках якого моральні, естетичні, когнітивні орієнтири мають спиратися на абсолютну цінність розуму. В рамках такої традиції

фундаментальними джерелами аксіології як розділу філософського знання стали праці таких філософів другої половини XIX – початку XX століття, як Герман Лотце, Альбрехт Рітчль, Франц Brentano. В даному контексті важливою є й класична соціологія цінностей, представлена в творчості таких видатних теоретиків, як М. Вебер, Р. Дарендорф, М. Ковалевський, Т. Парсонс, П. Сорокін, Р. Шелдон, Б. Шілз та ін.

Некласична філософія XX століття завдяки творчості таких філософів, як М. Бердяєв, С. Булгаков, В. Віндельбанд, М. Гадамер, В. Дільтей, А. Камю, Х. Ортега-і-Гассет, Г. Ріккерт, В. Соловйов, Ж.-П. Сартр, А. Тойнбі, З. Фрейд, Е. Фромм, В. Франк, Ю. Хабермас, Й. Хайзінга, А. Швейцер, О. Шпенглер, К.-Г. Юнг, К. Ясперс та ін., надають нам можливість обґрунтовувати свої концептуально-теоретичні розвідки широкою гуманістично-антропологічною методологією, відшукуючи структурно-функціональні властивості аксіологічної палітри в усьому різноманітті та непередбачуваності людської природи, що характеризується насамперед свободою, волею, енергетичними прагненнями та відповідальністю.

Постмодерністські дослідження таких філософів, як З. Бауман, Ж. Бодрійяр, Т. ван Дейк, М. Кастельс та багатьох інших, надають широку концептуально-методологічну базу для вивчення ціннісних орієнтирів людини, що перебуває в рамках сучасної інформаційно-цивілізаційної матриці, яка має значні відмінності від структури світу, що формувалася в класичній та некласичній філософській традиції. В цілому, філософія, соціологія, психологія XX – початку XXI століття надає широкий гуманістичний концептуальний фундамент для теоретичного вивчення аксіологічної палітри сучасної людини та молоді як активного соціального прошарку зокрема.

Що стосується сучасного українського науково-теоретичного та філософсько-аксіологічного дискурсу, то його можна визначити як доволі активний та багатоманітний. Його одні українські дослідники аксіологічних орієнтацій людини, в тому числі на етапі її світоглядно-особистісного становлення в молодому віці, приділяють значну увагу аналізу аксіологічної палітри різних верств населення. Серед відомих українських філософів, що приділяють значну увагу даній проблематиці, можна виділити наступних: А. Алексюк, В. Андрущенко, В. Бакіров, В. Бех, І. Бех, О. Глузман, М. Голловатий, Є. Головаха, В. Гречаний, Є. Золотухіна-Аболіна, І. Зязюн, М. Євтух, Т. Каложна, О. Киричук, С. Кримський, В. Крисаченко, М. Михальченко, В. Пазенок, О. Пономарьов, О. Семашко, В. Табачковський та ін. Зокрема, важливим концептуально-теоретичним підґрунтям для дослідження ціннісно-аксіологічних орієнтацій сучасної молоді стало дисертаційне дослідження Л. М. Панченко на тему «Формування ціннісних орієнтацій молоді в період системної трансформації українського суспільства». В той же час, актуальність нашого дослідження полягає в тому, що ми ставимо на меті створення інтегральної концепції ціннісного розвитку студента, для чого й використовується категорія «аксіологічна палітра», щоб врахувати якомога ширший спектр можливих орієнтирів та критеріїв, що визначають ціннісний світ сучасної української студентської молоді.

Взявши за основу в нашому дослідженні поняття «аксіологічної палітри» студентської молоді, ми

наголошуємо, що в цю категорію включається весь комплекс ціннісних орієнтацій молоді у їх органічній взаємодії. Принципово та факторно її структуру можна формувати за основними сферами життя – економічна (виробнича) сфера, політична сфера, соціокультурна сфера, побутова сфера та ін., що й буде визначати структурно–методологічну матрицю нашого дисертаційного дослідження. В той же час, аксіологічна палітра розглядається нами як філософська категорія найширшої абстракції, що має світоглядне значення та максимально відкриту та комунікативно–діалогічну природу. «Ціннісні орієнтації лежать в основі світогляду людини, її моральних, політичних, естетичних переконань і смаків, визначають її поведінку. Вони є важливим елементом внутрішньої структури особистості, закріплені життєвим досвідом індивіда, усією сукупністю його переживань. Сформовані ціннісні орієнтації – це свого роду «вісь» свідомості, яка забезпечує усталеність людини і проявляється у певному типі її поведінки, в інтересах, потребах, переконаннях» [1, с. 9]. Такий фундаментальний характер та функціонально–структурна різнобарвність аксіологічної політики й визначають важливість її дослідження, особливо на етапі освітньо–професійного становлення особистості, що й відбувається під час навчання у вищому навчальному закладі.

Вивчення та глибокий концептуально–теоретичний аналіз аксіологічної палітри студентської молоді дозволяє актуалізувати безліч проблем, що існують на світоглядному, соціальному, структурно–суспільному, економічному, політичному рівні життєдіяльності українського суспільства. Таким чином, дана проблематика дозволяє здійснити міждисциплінарне дослідження, в якому широко застосовуються методи філософії, соціології, психології, педагогіки та інших соціально–гуманітарних наук. «Система ціннісних орієнтацій становить важливий елемент ціннісного ставлення до навколишньої дійсності. Ціннісні орієнтації лежать в основі світогляду людини, її моральних, політичних, естетичних переконань і смаків, визначають її поведінку. Вивчення тенденцій у духовно–культурних цінностях і ціннісних орієнтаціях молоді дозволяє проникнути у глибинні процеси, що відбуваються у суспільно–політичному, економічному і культурному житті нашого суспільства, виявити взаємозв'язки і взаємозалежності між змінами, що відбуваються у системі цінностей і ціннісних орієнтацій суспільства і індивіда (соціальної групи, класу, нації)» [2, с. 17]. Отже, маючи конкретний предметний спектр дослідження – ціннісні орієнтації студентської молоді, ми водночас маємо змогу вийти на визначення більш широкої філософсько–категоріальної сфери, що дасть змогу робити теоретичні висновки про загальний рівень культурно–цивілізаційних аксіологічних орієнтирів сучасного і майбутнього українського суспільства.

Чому для проведення філософсько–освітнього аналізу обрано саме категорію «аксіологічна палітра» сучасної студентської молоді? Справа в тому, що ціннісні орієнтири, ідеали і прагнення людини, особливо в молодому віці, складають надзвичайно динамічну та рухливу сферу. Наші оціночні здатності як суб'єктів власної життєтворчості майже нічим не обмежуються, втілюючи людське прагнення до свободи. Здатність до суб'єктивної оцінки, до творення ціннісних образів є однією з ключових властивостей людини, що робить її

суб'єктом культури, творчості, прогресу. «Ціннісний образ – результат специфічного узагальнення, цілісність культурних смислів, яка ніколи до кінця не підлягає понятійному аналізу. Тобто понятійно неможливо повністю, на елементи розкласти ціннісний образ» [3, с. 222]. Тому й обрано поняття «аксіологічної палітри» – різнобарвного і динамічного поєднання всієї багатоманітності ціннісного світу сучасної молоді. Тим більше, що з прискоренням процесу інформаційних обмінів аксіологічні трансформації соціального і особистісного простору сучасної людини набувають реально непередбачуваного та необмеженого характеру.

В теоретико–методологічному вимірі нашого дослідження однією з ключових акцентуацій буде наголос на суб'єктивно–персоналістичний характер формування аксіологічної палітри з одночасним аналізом впливу на її утворення об'єктивних соціокультурних факторів, обумовлених функціональними особливостями такого соціального прошарку, як студентство. «Одна з головних інтенцій теорії цінностей полягає у вираженні індивідуального, унікального, персоналістичного змісту ціннісного відношення людини–в–світі. Вияв такої спрямованості ціннісного мислення являє особливу теоретичну зацікавленість. Не дивлячись на всі об'єктивні властивості речей та процесів, ціннісне відношення до світу визначається все ж установками самого суб'єкта: системою сформованих у нього знань, потреб, прагнень і переживань. Цінності можуть бути лише надбанням самої людини, можуть створюватися лише самими людьми. Люди можуть обирати ту чи іншу цінність чи не обирати жодну, поклавшись на плін подій та обставин: свобода надає їм можливість вибору» [4, с. 42]. Враховуючи це, одним з найважливіших теоретико–методологічних орієнтирів нашого дослідження є принцип людино–орієнтованості, гуманістичності, суб'єкт–суб'єктності тих комунікативних форм, які визначають навчальні, виховні, педагогічно–творчі, організаційні та інші сфери функціонування культурного простору будь–якого ВНЗ.

Університет, як середовище культуро– і життєтворчості, допомагає молодій людині усвідомити власну суб'єктивність в якості активного соціокультурного елементу. В рамках цього процесу активізується духовно–особистісний потенціал молодої людини, що сприяє збагаченню та урізноманітненню її аксіологічної палітри. «З поглибленням духовності людини ускладнюється її ціннісне світосприйняття, охоплюючи все нові потреби. Цінності допомагають людині будувати соціально привабливий світ можливої дійсності, підносять її над буденністю. Ціннісні виміри дають змогу усвідомити дві площини реальності – ідеальну і реальну, співвідносячи їх, розглядаючи ідеальний світ як взірцевий щодо реального. Об'єднані в єдиний комплекс потреби, інтереси й емоційні переживання утворюють єдиний феномен цінності» [3, с. 224]. Щоб цей феномен для кожної молодої людини відіграв ключову роль в процесі становлення її особистості, важливим є створення такого культурного середовища університету, яке б дозволяло реалізовувати різноманітні духовно–особистісні прагнення та аксіологічно–когнітивні пріоритети. Яким має бути таке середовище? Це є одним з ключових актуальних освітньо–філософських питань, що піднімаються в нашому дослідженні.

Важливо, щоб таке середовище було орієнтоване на особистісне становлення кожної молодої людини з максимальним урахуванням тих аксіологічних пріоритетів, що є загальними в цілісній ціннісній палітрі студентської молоді. Тільки за такої умови університет зможе сприяти особистісному становленню кожного студента. «Будь-яка людина покликана стати особистістю, і їй має бути надано можливість стати особистістю» [5, с. 301]. Вищий навчальний заклад надає таку можливість в тому випадку, коли максимально синхронізує особистісні орієнтири кожного студента із загальною аксіологічною палітрою, що утворюється як в університетській громаді так і в соціумі в цілому. «Лише сприйнявши наявні в соціумі цінності, індивід стає особистістю, здатною не тільки адаптуватися в суспільстві, але й творчо, крізь призму сформованої ціннісної системи долучатися до суспільного творення, надаючи останньому власного, неповторного, суб'єктивного забарвлення. Ціннісні орієнтації перебувають у взаємозв'язку із життєвими цілями молоді, способом її життя, інтересами, потребами, психологічними установками, які формують світогляд людини, її моральні, політичні, естетичні переконання і смаки та визначають поведінку» [6, с. 11]. Таким чином, досліджуючи аксіологічну палітру сучасного студентства, необхідно насамперед аналізувати те соціокультурне середовище, що утворюється як в країні в цілому, так і в кожному конкретному університеті. З урахуванням ключових тенденцій можна створювати цілісну картину, що змальовуватиме загальну аксіологічну палітру сучасної української студентської молоді з одночасною орієнтацією на суб'єктивні моменти формування професійно-особистісних компетенцій кожного студента.

Важливим теоретично-методологічним аспектом нашого дослідження є визнання того, що саме інтегровані аксіологічні орієнтири, що включають і особистісну і соціально-громадську складову, дають можливість молодій людині свідомо ставитися до власної ролі не тільки у життєдіяльності малих соціальних форм, але й в загальнокультурній та історичній перспективі. «Ціннісно-смісловий універсум – результат співтворчості природи і людини, продукт коеволуції планети і цивілізації. Ціннісно-смісловий універсум як діяльно-творче буття – темпоральне, тобто задане в часі, ходом людської історії. Мірою просування останньої змінюється не тільки масштаб ціннісно-сміслового універсуму, але й гаунок моделей, його репрезентантів, – увесь культурний ландшафт осмисленого буття» [7, с. 31–32]. Завдяки рефлексійному ставленню до феномену власної аксіологічної палітри молодь долучається до історії, процесу трансформації та творення культурних, соціальних, цивілізаційних форм – актуалізується як нове покоління, що має посісти власне місце в плінні історичного часу, в процесі творення нових соціальних форм та аксіологічних ідеалів.

Важливо ставитися до вивчення аксіологічної палітри сучасної студентської молоді як до певної цілісності, єдності, універсуму, що дозволяє інтегровано оцінювати її загальні особливості з одночасним врахуванням динаміки її змін та сутнісною відкритістю. «У способі існування ціннісно-сміслового універсуму закладено альтернативність між актуальністю наявного буття та зростаючою масою нових можливостей. У цьому сенсі можна говорити про динамічне структурування ціннісно-

сміслового універсуму, окреслене законовідповідністю його актуального існування, визначене своєрідним аподиктичним ядром та периферійним полем нездійсненого, потенційного, незбутого, несправданого, неймовірного» [там же, с. 32]. Аксіологічна палітра різноманітна і до безкінечності відкрита, щоб орієнтуватися в ній молоді потрібна сучасна освіта з використанням інноваційно-гуманістичних методів виховання, які б дозволили кожному студенту максимально розкритися в якості суб'єкту життєтворчості в рамках наявних в соціальній реальності аксіологічних настанов, обмежень і спрямувань.

Незважаючи на глибоко особистісну і суб'єктивну природу аксіологічних орієнтирів кожної людини, важливо розуміти й те, що всі вони зрештою ґрунтуються на єдиних, загальнолюдських цінностях. Це особливо помітно сьогодні, коли людство все більше єднається в єдину глобальну спільноту. «Незважаючи на розмаїття способів життя та характер виробництва, політичні устрої та духовні пріоритети, всі народи і культури світу в кінцевому підсумку мають певні спільні (більш-менш тотожні) характеристики, які дають змогу ідентифікувати їх як людство. По-перше, всі вони забезпечують своє життя шляхом виробництва й здійснюють його за допомогою приблизно однакових знарядь праці. По-друге, всі народи організовують свій спосіб життя приблизно однаково, створюючи такі інститути соціальності, як сім'я, соціальна група (колектив, клас, страда), держава тощо. По-третє, всі народи мислять приблизно однаково, вибудовуючи мислення за допомогою майже тотожних (за змістом) категорій – зміст, форма, причина, наслідок тощо. Нарешті, всі народи світу переживають приблизно однакові чуттєві (душевні) стани – страх, трепет, совість і т. ін.» [8, с. 736]. Враховуючи це, спрямовуючи дослідження аксіологічної палітри студентської молоді в аналітичне русло, тобто розбираючи окремі орієнтири та цілі, водночас в дисертації дотримується теоретико-методологічний принцип фундаментальності загальнолюдських, універсально-гуманістичних цінностей.

Сьогодні особливо помітний цей планетарний вимір аксіологічної палітри молоді, який обов'язково має враховуватися як на освітньо-філософському рефлексивно-дослідному рівні, так і на рівні конкретної навчально-виховної практики в сучасних українських університетах. «Основними критеріями планетарного виховання студентської молоді є: гуманізм як відображення основної тенденції розвитку світової цивілізації; креативність як відображення розвитку емоційно-почуттєвої сфери особистості; діалогічність як відображення ноосферизації мислення планетарно вихованої особистості; відповідальність як відображення розуміння глобальних проблем людства і прагнення їх позитивного рішення; прагнення діяти на основі культурних цінностей, толерантності, ненасильства як відображення змісту основних загальнолюдських цінностей» [9, с. 34]. З нашої точки зору, саме університетське середовище володіє найпотужнішим потенціалом прищеплення молоді загальнолюдських цінностей, що включають в себе орієнтири гуманізму, толерантності, миролюбства, проникаючи в різні сфери життєдіяльності людини: виробничо-економічну, політичну, соціокультурну, побутову, індивідуально-естетичну тощо.

Зрештою, саме засобами університетської освіти, що зорієнтовані на соціокультурну та цивілізаційну адаптацію молоді в сучасних складних світоглядних обставинах, уможливується прищеплення розуміння абсолютної цінності людини, людяності, гуманізму. Тільки високоосвічена і духовна особистість усвідомлює, що «людину не можна виводити з чогось іншого, тільки вона – безпосередня основа всіх речей... Дійсна цінність людини полягає не в роді чи типі, до якого вона наближається, а в історично одиначній людині, яка не може бути заміненою чи заміщеною» [10, с. 448, 453]. Цінності людяності, людськості і гуманізму мають бути ключовими орієнтирами у формуванні аксіологічної палітри сучасної студентської молоді. «Аксіологія освіти – орієнтація на цінності, що сприяють задоволенню потреб людини та відповідають особистим запитам і нормам у певній історичній та життєвій ситуації» [11, с. 12]. Таким чином, будь-які проблеми, пов'язані із аксіологічною сферою сучасного українського студентства, в нашому дослідженні розглядаються виключно через призму гуманістичної та людино-орієнтованої теоретико-методологічної і концептуальної парадигми.

Отже, актуальність проблематики формування аксіологічної палітри сучасної студентської молоді полягає насамперед в тому, що саме в процесі навчання в університеті відбувається процес становлення і розвитку фундаментальних особистісно-професійних компетенцій майбутнього спеціаліста і громадянина. В такому ракурсі детального вивчення потребує структура та смислова наповненість того ціннісного універсуму, що утворюється на основі розуміння категорії «цінність» у сучасної української молоді. «Цінності – це результат визначення якостей і властивостей предметів, явищ та процесів, що задовольняють потреби й прагнення людей, сприяють їх самореалізації у всіх сферах життєдіяльності. Найдієвішим засобом опанування молоддю цих цінностей є освітньо-виховний процес. На рівні окремого індивідуума аксіологічний підхід спрямовує педагогічний процес на пошук і втілення на практиці оптимальних шляхів передачі особистості актуальних суспільних цінностей. Реалізація цього підходу в системі освіти дозволяє озброїти молодих людей знаннями, ціннісними вміннями ключових компетенцій, життєдіяльності в умовах динамічних соціальних змін, сприяти становленню в них персональних систем цінностей, які найбільшою мірою відповідатимуть їхнім індивідуальним потребам, життєвим цілям, інтересам, стимулюючи набуття ними досвіду соціально корисної діяльності й поведінки, а також створюючи оптимальні умови для саморозвитку й самоактуалізації кожної особи» [там же, с. 12]. Таким чином, з'ясувавши ключові теоретико-методологічні засади та концептуально-парадигмальні принципи вивчення поняття та структури «аксіологічної палітри» студентської молоді, що охоплює весь комплекс ціннісних орієнтацій молоді у їх органічній взаємодії (економічна (виробнича) сфера, політична сфера, соціокультурна сфера; побутова сфера), важливо, з нашої точки зору звернутися до виокремлення та структурно-функціонального аналізу основних чинників змін аксіологічної палітри молоді, до яких ми вважаємо за доцільне віднести спосіб життя, освітній процес, соціокультурні реалії, вплив ЗМІ тощо.

Список використаних джерел

1. Панченко Л. М. Формування ціннісних орієнтацій молоді в період системної трансформації українського суспільства. Автореф. дис. ... канд. філософ. наук. Спец.: 09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії / Леся Панченко. – К., 2003. – 21 с.
2. Ануфрієва О. В. Психологічні особливості впливу засобів масової інформації на структуру ціннісних орієнтацій студентської молоді. Автореф. дис. ... канд. психологічних наук. Спец.: 19.00.05 – соціальна психологія, психологія соціальної роботи / Олена Ануфрієва. – К., 2010. – 19 с.
3. Ільїн В. В. Філософія: Підручник: В 2 ч. – Ч. II. Актуальні проблеми сучасності / Володимир Ільїн, Юрій Кулагін. – К.: «Альтерпрес», 2002. – 480 с.
4. Артимонова Т. П. Ціннісний дискурс студентської молоді в період ринкових та демократичних трансформацій. Автореф. дис. ... канд. філософ. наук. Спец.: 09.00.10 – філософія освіти / Тетяна Артимонова. – К., 2011. – 22 с.
5. Барышков В. П. Аксиология: Учебное пособие / Владимир Барышков. – Саратов Издательский центр «Наука», 2009. – 65 с.
6. Оленич С. Р. Молодь як об'єкт і суб'єкт суспільних відносин в сучасній Україні. Автореф. дис. ... канд. філософ. наук. Спец.: 09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії / Сергій Оленич. – К., 2009. – 23 с.
7. Кримський С. Б. Запити філософських смислів / Сергій Кримський. – К.: Видавництво ПАРАПАН, 2003. – 240 с.
8. Андрущенко В. П. Світанок Європи: Проблема формування нового вчителя для об'єднаної Європи XXI століття / Віктор Андрущенко. – К.: Знання України, 2011. – 1099 с.
9. Зеленев С. А. Теоретико-методологічні основи планетарного виховання студентської молоді. Автореф. дис. ... доктора педагогічних наук. Спец.: 13.00.07 – теорія та методика виховання / Євгеній Зеленев. – Луганськ, 2009. – 44 с.
10. Ясперс К. Смысл и назначение истории / Карл Ясперс. – М.: Республика, 1994. – 527 с.
11. Євтодок А. В. Аксіологічні засади сучасної системи освіти України / А. В. Євтодок // Педагогічний пошук. – 2014. – №2. – С.12–15.

References

1. Panchenko L. M. Formuvannya tsinnisnykh oriyentatsiy molodi v period systemnoyi transformatsiyi ukraiyins'koho suspil'stva. Avtoref. dys. ... kand. filosof. nauk. Spets.: 09.00.03 – sotsial'na filosofiya ta filosofiya istoriyi / Lesya Panchenko. – K., 2003. – 21 s.
2. Anufriyeva O. V. Psykholohichni osoblyvosti vplyvu zasobiv masovoyi informatsiyi na strukturu tsinnisnykh oriyentatsiy student-s'koyi molodi. Avtoref. dys. ... kand. psykholohichnykh nauk. Spets.: 19.00.05 – sotsial'na psykholohiya, psykholohiya sotsial'noyi roboty / Olena Anufriyeva. – K., 2010. – 19 s.
3. Il'yin V. V. Filosofiya: Pidruchnyk: V 2 ch. – Ch. II. Aktual'ni problemy suchasnosti / Volodymyr Il'yin, Yuriy Kulahin. – K.: «Alt'epres», 2002. – 480 s.
4. Artimonova T. P. Tsinnisnyy dyskurs student-s'koyi molodi v period rynkovykh ta demokratychnykh transformatsiy. Avtoref. dys. ... kand. filosof. nauk. Spets.: 09.00.10 – filosofiya osvity / Tetyana Artimonova. – K., 2011. – 22 s.
5. Baryshkov V. P. Aksiologija: Uchebnoe posobie / Vladimir Baryshkov. – Saratov Izdatel'skij centr «Наука», 2009. – 65 s.
6. Olenych S. R. Molod' yak ob'yekt i sub'yekt suspil'nykh vidnosyn v suchasniy Ukraini. Avtoref. dys. ... kand. filosof. nauk. Spets.: 09.00.03 – sotsial'na filosofiya ta filosofiya istoriyi / Serhiy Olenych. – K., 2009. – 23 s.
7. Kryms'kyi S. B. Zapyty filosof's'kykh smysliv / Serhiy Kryms'kyi. – K.: Vydavnytstvo PARAPAN, 2003. – 240 s.
8. Andrushchenko V. P. Svitank Yevropy: Problema formuvannya novoho vchytelya dlya ob'yednanoyi Yevropy XXI stolittya / Viktor Andrushchenko. – K.: Znannya Ukrayiny, 2011. – 1099 s.
9. Zelenov Ye. A. Teoretyko-metodolohichni osnovy planetarnoho vykhovannya student-s'koyi molodi. Avtoref. dys. ... doktora pedahohichnykh nauk. Spets.: 13.00.07 – teoriya ta metodyka vykhovannya / Yevheniy Zelenov. – Luhans'k, 2009. – 44 s.
10. Jaspers K. Smysl i naznachenie istorii / Karl Jaspers. – M.: Respublika, 1994. – 527 s.
11. Yevtodyuk A. V. Aksiolohichni zasady suchasnoyi systemy osvity Ukrainy / A. V. Yevtodyuk // Pedahohichnyy poshuk. – 2014. – №2. – S.12–15.

*Chubareva O. A., Professor, National Pedagogical University
Drahomanov (Ukraine, Kyiv), gileya.org.ua@gmail.com*

Axiological palette of students: problem definition

It reveals the logical–epistemological and philosophical meaning of «axiological palette» students; The author notes that this category includes the full range of value orientations of young people in their organic interaction and complementarity; principle and factor its structure can be formed on the main areas of life – economic (industrial) sector, political sector, socio–cultural sector, household sector, etc., which will determine the structural and methodological matrix of our dissertation; axiological palette is seen as a philosophical category widest abstractions, which has ideological significance and most open and communicative and dialogical nature.

Keywords: people, personality, values, culture and education.

*Чубарева О. А., преподаватель, Национальный педагогический
университет им. М. П. Драгоманова (Украина, Киев),
gileya.org.ua@gmail.com*

Аксиологическая палитра студенческой молодежи проблема определения

Раскрывается логико–гносеологический и мировоззренческий смысл понятия «аксиологической палитры» студенческой молодежи; автор отмечает, что в эту категорию включается весь комплекс ценностных ориентаций молодежи в их органическом взаимодействии и взаимном дополнении; принципиально и факторно ее структуру можно формировать по основным сферам жизни – экономическая (производственная) сфера, политическая сфера, социокультурная сфера, бытовая сфера и др., что и будет определять структурно–методологическую матрицу нашего диссертационного исследования; аксиологическая палитра рассматривается как философская категория широкой абстракции, которая имеет мировоззренческое значение и максимально открытую и коммуникативно–диалогическую природу.

Ключевые слова: человек, личность, ценности, культура, образование, воспитание.

* * *

УДК 373.5.091.12:005.336.2:613.6

Пятишева І. П.,
аспірантка, Національний педагогічний університет
ім. М. П. Драгоманова (Україна, Київ), nkrohmal@mail.ru

АЛГОРИТМ УПРАВЛІННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧОЮ КОМПЕТЕНТНІСТЮ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Розкриті теоретичні аспекти процесу управління здоров'язберігаючою компетентністю педагогічних працівників. Зазначені проблеми формування здоров'язберігаючої компетентності. Внаслідок чого розглядається алгоритм управління здоров'язберігаючою компетентністю педагогічних працівників. Визначені чинники для ефективного організації процесу управління. Реалізація управління зазначена гуманістичними принципами: стратегічною витривалістю, взаємодією суб'єктів, структуруванням, створенням власного простору. За допомогою методів управління здоров'язберігаючим середовищем здійснюється більш ефективно сам процес управління. Ефективне управління здоров'язберігаючою компетентністю відбувається лише в здоров'язберігаючому освітньому середовищі, тому визначені етапи організації управління цим середовищем. Здоров'язберігаюче освітнє середовище як об'єкт управління не повинен бути стихійним. Тільки взаємодія всіх структур дасть якісну результативність у формуванні здорового способу життя.

Ключові слова: компетентність, здоров'язберігаюча компетентність, здоров'язберігаюче середовище, управління.

Одним з показників суспільного розвитку країни, відображення її соціально–економічного стану є здоров'я населення. Сьогодні стан здоров'я українського народу є вкрай тривожним, особливо підростаючого покоління. Це зумовлено цілою низкою об'єктивних причин: зниженням матеріального добробуту значної частини населення, погіршенням екологічної ситуації, недосконалістю інфраструктури охорони здоров'я, відсутністю сформованої системи культури здоров'я в суспільстві, що в цілому проблема здоров'я нації стає питанням номер один.

Здоров'я людини, її фізичний і психологічний розвиток у значній мірі визначаються умовами її життя, насамперед умовами її життя у школі. Це поставило перед школою завдання створення таких умов розвитку учнів, які б

сприяли утвердженню здорового способу життя. Відомо, що вирішення питання формування здорового способу життя учнів багато в чому залежить від професійної діяльності вчителя. Тільки той вчитель здатен зберігати та зміцнювати здоров'я учнів, який сам веде здоровий спосіб життя.

Сьогодні зазначена проблема все більше привертає увагу науковців. Теоретичні основи здоров'язберігаючої компетентності відображено у наукових дослідженнях І. Анохіна, Н. Тамарської, Д. Вороніна, О. Бутакової, В. Успенської. Проблеми формування здоров'язберігаючої компетентності майбутнього фахівця вищої школи розглянуті у роботах Н. Белікової, О. Микитюк. Висвітленню сутності проблем в управлінні компетентністю, зокрема питанням вимог до організації професійної діяльності педагогів, присвячені роботи І. Багаєвої, А. Жука, Н. Кузьміної, В. Сластьоніна. Питання педагогічної освіти розглядали В. Андрущенко, О. Базалук, В. Бондар та ін.

Констатуючи про велику кількість досліджень у галузі здоров'я, необхідно зазначити, що у навчальних закладах недостатньо уваги приділяється управлінню здоров'язберігаючою компетентністю, яке спрямоване на збереження здоров'я вчителів. Тому наукові пошуки привели нас до необхідності визначення сутності питання.

Саме діти в майбутньому будуть визначати рівень добробуту України, її економічний, культурний, науковий потенціал. У зв'язку із цим, підсилюється актуальність і значущість розв'язання проблеми більш якісного формування знань у вчителів щодо реалізації їх професійних здібностей з пропаганди здорового способу життя. Школа та сім'я недостатньо використовують свої можливості через брак практичного досвіду та нерозробленість відповідних технологій. Проведення моніторингових досліджень, профілактичних медичних обстежень, а також розповсюдження шкідливих звичок обов'язково актуальність зміщення акцентів роботи навчального закладу в управлінні у бік спостереження і управління за свідомим ставленням до свого здоров'я, його збереження і зміцнення. Тому проблема дослідження управління здоров'язберігаючою компетентністю залишається актуальною та своєчасною.

Мета статті – розкрити теоретичний аспект процесу управління здоров'язберігаючою компетентністю педагогічних працівників.

Освіта в Україні знаходиться на якісно новому етапі свого розвитку. Успішна реалізація цього етапу в значній мірі залежить від діяльності суб'єктів управління. «Управління як самостійна діяльність існувала протягом всієї історії суспільного виробництва та розвитку людства. Можна сказати, що управління існувало з того моменту, коли була необхідна спільна праця» [7].

Особливе значення це має на рівні управління загальноосвітнім навчальним закладом. Управління школою завжди було й залишається складним процесом, що здійснюється відповідно до реалізації особистісно–діяльнісного підходу в управлінні та технологізації управлінської діяльності.

Ми поділяємо думку академіків НАПН України В. Андрущенка та В. Бондаря [1] стосовно того, що ознакою інновації – є технологізація, як цілісне впровадження інтенсивних технологій навчання.